

Türkiye Barolar Birliđi Başkanlığı

Anayasa Mahkemesi

T. 24.09.2008

E. 2008/26

K. 2008/147

KONU : Kıyı kenar çizgisi içinde kalması nedeniyle tapu kaydının iptali ve kıyı kenar çizgisi içerisinde kalan arazinin tescil dışında bırakılması istemiyle açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa aykırılığı iddiasıyla iptali istemi.

İLGİLİ MEVZUAT : 3621 sayılı Kıyı Kanunu m.4, 5, 9;
Anayasa m. 35, 43;
Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi m. Ek 1. Protokol m. 1;
4721 sayılı Medeni Kanun m. 715, 1023.

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2008/26

Karar Sayısı : 2008/147

Karar Günü : 24.9.2008

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Arhavi Asliye Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 4.4.1990 günlü, 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 5. maddesinin birinci fıkrasının "*Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Kıyılar, herkesin eşit ve serbest olarak yararlanmasına açıktır.*" bölümünün Anayasa'nın 35. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I - OLAY

Kıyı kenar çizgisi içinde kalması nedeniyle tapu kaydının iptali ve kıyı kenar çizgisi içerisinde kalan arazinin tescil dışında bırakılması istemiyle açılan davada itiraz konusu Kural'ın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme iptali için başvurmuştur.

II - İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"İptali istenen taşınmazların tapulu olduğu, bu tapuların devletin yetkili organlarınca yetkileri dâhilinde düzenlenerek tapuya davalı özel şahıslar adına kaydedildiği noktasında bir ihtilaf bulunmamaktadır. Davalılar adına devletin yetkili organlarınca oluşturulan bu kayda rağmen yine yürütme organlarınca bu tapuların bu kez kıyı kenar çizgisi içerisinde kaldığından bahisle iptalinin istenmesi Anayasanın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkına açıkça aykırılık teşkil etmektedir. Aynı şekilde bu şekilde yapılacak bir iptal Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ek protokol 1. maddesinde düzenlenen mülkiyet haklarının da ihlali sonucunu doğuracaktır. Böyle bir halde davalı tarafların Avrupa İnsan Haklarına Mahkemesine başvurusu halinde belirtilen maddenin ihlali nedeni ile ülkemizin tazminatla sorumlu tutulacağı Ek Protokol 1. maddenin açıklığı karşısında izahtan varededir. Ülkenin bu şekilde bu tip davalarla mahkûm edilmesi Avrupa ülkeleri nezdinde ülkemizin itibarını kaybetmesine neden olmaktadır.

MK'nun 1023 maddesine göre tapuda malik olarak gözükken kişinin gerçekte tapu maliki olmaması halinde dahi 3. kişinin tapuda kayıtlı olan malikin bu durumunu bilmeden iyi niyetli olarak bu tapuyu iktisap etmesi halinde dahi iyi niyeti korunarak tapudaki malikliği geçerli olmaktadır. Bu halde gerçek tapu malikinin MK'nun 1007.maddesi gereğince devlete başvurarak zararlarını isteme hakkı olduğu halde bizzat tapunun iptalini isteyememektedir. Bu düzenlemede Anayasanın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkına dayanmaktadır. Mahkememize açılan dava dosyasında davalı taraflara dava konusu yerin kendilerine ait olduğuna ilişkin tapu kaydı devletin yetkili organlarınca verilmiştir. Bir kısım tapuların bu kayda istinaden ilk malikleri tarafından davalı taraflara da devredildiği anlaşılmaktadır. Yukarıda örneklenen halde iyi niyetli 3. kişinin iktisabı korunurken mahkememize açılan dava dosyasında böyle bir iyi niyet korunmamaktadır. Oysa ki davalı taraflar devletin kendilerine vermiş olduğu tapuya güvenerek işlem yapmakta mülkiyet hakkının kendilerine verdiği hakları kullanarak bu taşınmazlar üzerinde bina yapmakta, yerleşmekte ve bu kullanımları bir çok dava dosyasında görüleceği üzere uzun yıllar boyu sürmektedir. Vatandaşların yıllar süren bu kullanımlarına rağmen açılan bu tip davalarla tapuları iptal edilmekte, bu durum ise toplum içerisinde bir karışıklığa sebebiyet vermektedir. Kanunlar toplumda düzenin sağlanması için yürürlüğe konulmaktadır. Oysa ki verilen tapulara rağmen bu tapuların yine yürütme organlarınca yıllar süren iyi niyetli kullanmaya rağmen iptalinin istenmesi ülke vatandaşları arasında büyük sıkıntılara sebebiyet vermekte, vatandaşın devlete olan güveninin azalmasına sebebiyet vermektedir."

Anayasanın 43. maddesi gereği pek tabi ki kıyılar devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunmaktadır ve tüm toplumun yararlanmasına açık halde bırakılması gerekmektedir. Ancak bir şekilde devletin yetkili organlarınca gerek ihmal, gerekse yeterli araştırma yapılmaması nedeni ile bu tip yerlerin tapu verilerek özel şahıslar adına tapulanması ve bu işlemin kesinleşmesi halinde yürütme organları ancak tazminatını vererek başka bir deyişle kamulaştırarak bu tapuların iptalini isteyebilir. Aksi hal devlet ciddiyeti ile bağdaşmadığı gibi toplum içerisinde kişilerin devlete olan güvenini de sarsmaktadır.

SONUÇ:

Yukarıda açıklanan tüm bu nedenlerle açıkça anlaşılacağı üzere 3621 Sayılı Kıyı Kanununun 5/2. maddesinin uygulanmasının Anayasanın 35 ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ek protokol 1. maddesine aykırı olduğu belirlendiğinden Kıyı Kanununun 5/2. maddesinin Yüksek Mahkemenizce resen yapılacak araştırma sırasında belirlenebilecek diğer nedenlerle iptaline karar verilmesi talep olunur."

III - YASA METİNLERİ

A - İtiraz Konusu Yasa Kuralı

3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun itiraz konusu kuralı da içeren 5. maddesi şöyledir:

"Kıyılar ile ilgili genel esaslar aşağıda belirtilmiştir:

Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Kıyılar, herkesin eşit ve serbest olarak yararlanmasına açıktır,

Kıyı ve sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilir.

Kıyıda ve sahil şeridinde planlama ve uygulama yapılabilmesi için kıyı kenar çizgisinin tespiti zorunludur.

Kıyı kenar çizgisinin tespiti edilmediği bölgelerde talep vukuunda, talep tarihini takip eden üç ay içinde kıyı kenar çizgisinin tespiti zorunludur.

Sahil şeritlerinde yapılacak yapılar kıyı kenar çizgisine en fazla 50 metre yaklaşabilir.

Yaklaşma mesafesi ve kıyı kenar çizgisi arasında kalan alanlar, ancak yaya yolu, gezinti, dinlenme, seyir ve rekreatif amaçla kullanılmak üzere düzenlenebilir.

Sahil şeritlerinin derinliği, 4 üncü maddede belirtilen mesafeden az olmamak üzere, sahil şeridindeki ve sahil şeridi gerisindeki kullanımlar ve doğal eşikler de dikkate alınarak belirlenir.

Taşıt yolları, sahil şeridinin kara yönünde yapı yaklaşma sınırı gerisinde kalan alanda düzenlenebilir.

Sahil şeridinde yapılacak yapıların kullanım amacına bağlı olarak yapım koşulları yönetmelikte belirlenir."

B - Dayanılan Anayasa Kuralı

İtiraz başvurusunda Anayasa'nın 35. maddesine dayanılmıştır.

IV - İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Zehra Ayla PERKTAŞ'ın katılımlarıyla 8.4.2008 günü yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine geçilmiş, ancak başvuru kararında 4.4.1990 günlü, 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 5. maddesinin ikinci fıkrasının iptali istenmekte ise de, başvuru gerekçesinden iptal isteminin 5. maddenin birinci fıkrasında yer alan "Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Kıyılar, herkesin eşit ve serbest olarak yararlanmasına açıktır;" bölümüne yönelik olarak gerçekleştirildiği anlaşıldığından incelemenin buna göre yapılmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.

V - ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kural, dayanılan Anayasa kuralı ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, geçerli tapu kaydına dayanarak yıllarca bir taşınmazı iyi niyetle kullanan bireylerin taşınmazlarının hiçbir bedel ödenmeksizin tapu kayıtlarının iptal edilerek sicilden silinmesinin Anayasa'nın 35. ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Ek 1. Protokolün 1. maddelerinde güvence altına alınan mülkiyet hakkını ihlal edeceği savıyla 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 5. maddesinin birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 43. maddesinde kıyıların Devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu, deniz, göl ve akarsu kıyılarıyla, deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararının gözetileceği belirtilmektedir.

Anayasa'nın 43. maddesine paralel olarak Medeni Kanun'un 715. ve itiraza konu 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 5. maddeleri de kıyıların devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu hükmünü içermektedir.

Kıyı Kanunu'nun 4. maddesinde kıyı, kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisi arasında kalan ve su hareketlerinin oluşturduğu, kayalık, kumluk, sazlık, bataklık, çakıllık gibi alanlar olarak tanımlanmakta ve 9. maddesinde kıyı kenar çizgilerinin nasıl belirleneceği düzenlenmektedir. Buna göre deniz, göl ve ırmak kenarlarındaki kıyılara uygulanacak hukuki statü, ancak kıyı kenar çizgilerinin belirlenmesi ile fiilen ortaya çıkacaktır.

Kıyıların bu hukuksal durumu nedeniyle, uygulamada Anayasal ve yasal düzenleme yapılmadan ya da yasaya uygun olarak kıyı kenar çizgisi belirlenmeden önce özel mülkiyete konu olmuş ve tapu siciline tescil edilmiş olan taşınmazlar üzerinde kazanılmış hak doğmayacağı, buraların zamanaşımı yoluyla iktisap edilemeyeceği, tapu sicili hükümlerine bağlı tutulamayacağı ve haczedilmeyeceği kabul edilmektedir.

Anayasa'nın 35. maddesinde "*Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılmasında toplum yararına aykırı olamaz.*" denilmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Ek 1. Protokolün 1. maddesinde de "*Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Herhangi bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.*"

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakta hatale getirmez." denilmektedir.

Temel bir insan hakkı olan mülkiyet hakkı bireyin eşya üzerindeki hâkimiyetini güvence altına almaktadır. Eşya üzerindeki hâkimiyet bir yönüyle bireye devletin müdahale edemeyeceği özel bir alan yaratırken, diğer taraftan emeğinin karşılığını güvence altına almakla bireye kendi hayatını yönlendirme ve geleceğini tasarlama olanağı sunmaktadır. Bu nedenle birey özgürlüğü ile mülkiyet hakkı arasında yakın bir ilişki vardır.

Ancak mülkiyet hakkının mutlak bir hak olmadığı ve kamu yararı amacıyla sınırlandırılabilmesi, kıyıların devletin hüküm ve tasarrufu altında olması nedeniyle özel mülkiyete konu yapılamaması Anayasa'da öngörülmektedir.

Kıyıların devletin hüküm ve tasarrufu altında olması, buraların özel mülkiyete konu olamayacağı ve doğasına uygun olarak, genellik, eşitlik ve serbestlik ilkeleri gereği herkesin ortak kullanımına açık bulunmaları gerektiği anlamına gelmektedir. Hukukumuzda kıyıları, sahihsiz doğal nitelikli ve herkese açık bir kamu malı olarak düzenlenmiştir.

Anayasa'nın 43. maddesi kıyıların devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu hükmünü içermektedir. Buna göre anayasa koyucu kıyıların toplum için önemini dikkate alarak mülkiyet konusu olmasını yasaklamaktadır. İptali istenilen 3621 sayılı Yasa'nın 5. maddesinin birinci fıkrası, Anayasa'nın 43. maddesindeki hükmün bir tekrarı niteliğindedir. Bu nedenle 5. maddenin Anayasa'ya aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

İtiraz başvurusunda değinilen uygulama sorunu, son yıllarda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararları çerçevesinde kıyı kenar çizgisi içinde kalan tapu siciline kayıtlı taşınmazların karşılıklı hak dengesini sağlamak amacıyla mülk sahibine tazminat niteliğinde bir bedelin ödenmesi gerektiği yolundaki yargı kararları ile ortadan kalkmıştır.

Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'ya aykırı değildir, iptal isteminin reddi gerekir.

VI - SONUÇ

4.4.1990 günlü, 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 5. maddesinin birinci fıkrasının "Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Kıyılar, herkesin eşit ve serbest olarak yararlanmasına açıktır;" bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 24.9.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Haşim KILIÇ

Başkanvekili
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Sacit ADALI

Üye
Fulya KANTARCIOĞLU

Üye
Mehmet ERTEN

Üye
Cafer ŞAT

Üye
A. Necmi ÖZLER

Üye
Fettah OTO

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Şevket APALAK

Üye
Serruh KALELİ